

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

signavit, alteri abjudicando, quæ consenserat in divisonem infantis, ut potè quòd id naturali & maternæ pietati ad veraretur *cap. 2. inf. hoc tit. Exstat historia 1. Reg. cap. 2.*

Sed quæstio est, quid intersit inter fictionem & præsumptionem. Sed Resp. fictionem fieri contra veritatem, ex justa quapiam causa, ut accidit in jure postliminii & in l. Cornelia § si ab ho-

sibus *Instit. Quib. mod. jus patr. potest. sol.* Idem in stipulatione pro constituta dote petenda aut repetenda; pro qua si stipulatio non intercesserit, fingitur à lege intercessisse, *l. un. C. De rei uxoria act.* At præsumptio contra veritatem nihil statuit, sed potius veritatem in dubio ex indicis præsumit.

In Cap. Primum.

SUMMARI A.

1. Palam & occultè nocentes sunt quoad animum nocendi, non quoad pœnam.
2. In delictis semper præsumitur dolus.
3. Nec excusatur delinquens jocum prætendens.
4. Neque fur, obtinens domini tacitum consensum.
5. Vel de mino post commissum furtum adserente id suâ voluntate factum esse.
6. In contractibus dolus non præsumitur.

Sicut noxius est, qui mittit lanceas & sagittas in mortem, ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cum fuerit deprehensus, dicit ludens feci.

Hic textus ad verbum desumptus est ex Prov.

c. 16. ¶ Equiparat autem clam nocentem nocenti palam; sed id, quantum attinet ad nocendi animum, quia uterque delinquit, tam palam quam occultè nocens: sed quoad pœnam, quia gravius in eum animadvertitur, qui alteri mortem machinatus est apertè, cum hic incidat in pœnam legis Corn. de sicariis, quæ est pœna gladii, licet mors subsecuta non fuerit, § Item Lex Corn. de sicar. *Instit. De publ. jud. & l. D. Ad L. Corn. de sicar.* Quamvis hodie ex consuetudine generali nemo puniatur gladio, ubi homicidium subsecutum non est: sed quoad jus scriptum in persecutores homicidas tantum etiam pœna gladii statuitur, *jurib. jam alleg.* Alter verò, qui clam nocuit, puta aliquem verberando sive vulnerando, injuriarum convenitur, & pœnam injuriarum sustinet, § pen. & ult. *Instit. De injuriis.* Quod & in facto videre est, nam gravius is puniatur, qui manifestè, quam qui non manifestè furatus est: furti enim manifesti pœna est quadruplum, non manifesti duplum, § pœna *Instit. D. De obl. qua ex del. nasc.* Itaque pares sunt nocentes palam & clam quoad delinquendi animum, sed non quoad pœnam.

Verum quod subjicitur in textu, licet dicat,

ludens feci, id est, per jocum, hanc rationem habet, quòd in delictis sive criminibus semper dolus præsumatur, propterea quòd naturâ suâ & per se mala sunt, usque dum probetur contrarium per delinquentem, *l. 1. C. Ad L. Corn. de sicar. l. Si non convitii 5. C. De injur. Panorm. hic num. 3. & Felin. num. 16.* ¶ Unde non excusatur delinquens, si jocum prætendat, sed necesse est probet senocendi animo non fecisse, ut ita præsumptio doli cesset, *d. l. 1. & d. l. Si non convitii.*

Atque hinc est, quòd fur non excusetur, etsi obtendat domini, cui rem abstulit, tacitum consensum, nisi id ipsum ostendat per indicia verisimilia, quibus putaverit dominum facile ipsi rem concessurum fuisse *Bart. in l. Inter omnes 47. §. rectè num. 3. D. De furt. Gomez Var. Resol. tomo 3. c. 5. in pr. & probat text. in l. Falsus 44. §. qui alienum D. De furt.*

Neque obstat textus in d. §. rectè & in §. placuit. *Instit. de obligat. qua ex del. nasc.* quibus locis dicitur, eum non esse furem, qui putavit domini voluntate se rem ejus abstulisse vel contrectasse, cum furtum non committatur absque effectu furandi; quia id accipiendum est, si & iusta aliqua causa sub sit, cur putaverit dominum id concessurum fuisse, si scivisset; ut quia de eo antè protestatus fuerit, priusquam rem auferret, vel quia ratio sanguinis aut amicitia, vel rei exiguitas id suadebat, vel dominus ipse assuetus erat talem rem permittere: alioqui in dubio præsumitur semper contra furem. Ita eleganter Gomez. *jam cit. loco.* ¶ qui & ex Bart. aliorumque sententia tradit de domino, si is post admissum furtum adserat suâ voluntate rem subtractam esse, quòd scilicet eî credi non debeat in dubio, & idcirco hoc delictum publicè puniri possit, eo quòd reipubl. ex delicto semel commissò jus sit quæsitum, quod per dominum remitti non potest, *l. Licitatio al. Locatio 9. §. quod illicitè D. De public. & veltigal.*

Junctā l. Ius publicum 38. D. De pact. Nisi & hic verisimilis conjectura pro furto concurrat, ut antè dictum est. Idem tradunt Jul. Clarus lib. 5. Sent. §. Furum num. 21. Et Felin hic in fine.

5 Quare singulare est, ut in delictis sive criminibus semper dolus præsumatur. At contra est in contractibus, sive aliis actionibus, quæ nullam turpitudinem naturā suā in se continent, & tam

in bonam partem, quàm in malam rapi possunt; ac proinde semper in dubio bona & benignior pars amplectenda est, c. 20 inf. De R. l. l. Merito §. D. Pro socio & l. Quintus §. 1. D. De donat. inter virum & uxorem. Atque idcirco si in his dolus allegetur, is probandus est, l. Quoties 18 §. qui dolo D. De probat. *Junctā l. Dolus 6 C. De dolo malo.*

In Cap. Ex studiis 5.

SUMMARIA.

1. Præsumptio rectè ducitur ex tempore præterito.
2. Semel malus semper præsumitur malus.
3. Præsumptio etiam ducitur ex præsentis in præteritum.
4. Præsumptiones ex variis circumstantiis desumi solent: ut ex viribus corporis.
5. Ex sanguine patris.
6. Ex natione hominis.

EX hoc Capite efficitur, ejus, qui studio virtutum addictus est, præsumi in dubio operam esse bona. Sic è contra, eum, qui solus cum sola, nudus cum nuda, loco secreto in eodem lecto repertus est, præsumi illam cognovisse, ut est text. in c. Litteris 12 hoc tit. ¶ Sic & ex præterito tempore præsumptio rectè ducitur: veluti in eo, qui adolescentiam suam castè transegit, eundem & in senectute castum futurum, c. Cum in senectute 15 hoc tit. Item qui res antea rectè administravit, præsumi & in posterum rectè administraturum, c. Mandata 6. inf. eod. Similiter qui sævitiam in uxorem suam exercuit, præsumitur idem facturum in posterum; & ideo rectè postulat uxor, antequam restituatur, sibi cavere per maritum, c. Litteras 14. in fine & c. Ex transmissa 8. sup. De ressit spoliat. Quòd pertinet hæc regula ¶ Semel malus semper præsumitur malus, videlicet in eodem genere malis, c. Semel malus De R. l. in 6. Et ratio est, quia mutationis, quam quis antè semel induit, in dubio non præsumitur, cum ea sit facti; facta verò in dubio non præsumantur, sed probari debeant, c. 1. De constit. in 6. & l. 1. D. De juris & facti ignor.

3 Interdum quoque præsumptio ducitur ex præsentis tempore in præteritum: veluti in milite, qui ab hostibus reversus nescitur, an transfuga fuerit, an captus antè ab hostibus. Resp. J. C. id ex prioritate ejus vitæ æstimandum esse, in l. Non omnes §. §. à barbaris D. De re milit. Sic ex facto semel accidisse memini, aliquem, qui incendii causā captus erat

à magistratu, eum primò diffiteretur crimen, subiectum torturæ præ nimio dolore illud confessum fuisse. Magistratus cum hæreret, quid faceret, tandem ad locum domicilii scripsit, inquirens de antea ejus vita, quam antè probam fuisse cognovit, eum liberum dimisit. Pluribus exemplis hæc illustrari possent, sed hic sub isto brevitate causā.

Illud tamen non omiserim, præsumptiones quandoque aliunde sumi, puta vel ex viribus corporis, vel ex sanguine patris, vel ex natione hominis, vel ex aliis circumstantiis. Ex viribus corporis, ut ex duobus simul mortuis is præsumatur prior decessisse, qui debilior est: veluti in matre, si cum filio pubere eodem naufragio vel ruinā perierit, in dubio censetur mater prior decessisse tamquam debilior, l. Cum pubere 22. D. De reb. dub. Idem est in patre & filio pubere, ut & pater antè decessisse videatur, quam pubes; scilicet, si filius impubes sit, l. Qui duos §. cum bello & §. fin. D. eod. tit. Vide tamen hæc de re distinctionem Bartoli, in l. Quod de pariter 16. D. eod.

Ex sanguine patris sumitur hæc præsumptio: si filius est, ergò patri similis: nam hinc fit, quòd filii presbyterorum à sacerdotibus, & filii adulterorum & fornicatorum ab hæreditatibus & honoribus arceantur, can. 1. can. Si gens Anglorum Dist. 56. & c. 1. sup. De filiis presbyt. Contra præsumitur nobilis & virtutis studiosus, qui ex nobili & virtuosa stirpe oriundus est, l. Quod si nolis §. qui mancipia D. De adil. edicto.

Ex natione hominis præsumptio nonnumquam oritur, ut eleganter indicat Ulpian. in d. §. qui mancipia, præsumptum est, inquit, quosdam servos bonos esse, quia ex natione sunt non infamata, quosdam malos videri, quia de ea natione sunt, quæ magis infamis est. Cujus rationem (ut hoc addam) confert Plato, lib. 5. De legib. in varietate locorum, quippe homines alii

varie-